

sniki . . .“, ki pa hvala Bogu nima v tej knjižici posebnih sorodnic.

V vtiskih „Ob Adriji“ je nekaj prav pristrčnih pesmic:

Zašumljali vali
in zatrepetali,
kakor v snu . . . —

izmed katerih se odlikuje po globokejši misli „Gospodine pomiluj“, dobra antiteza preproste poštenosti proti rafiniranemu razkošju.

Ljudmila Poljanec nima mnogo lastnega, individualno izrazitega; učila se je pri Murnih in Kettejih, in ne sega čez to obzorje. Za splošna človeška čutila najde prijeten izraz, ki pa ne postane pretopel in ne diha strasti. Ko bi se povzpela višje tudi v motivih, bi izvestno pridobila njena lirika. *Dr. E. L.*

Zemlja. Roman. Spisala Olga Kobylanska. Opozarjamo, da izhaja ta roman mlade pisateljice v izvrstnem prevodu L. Lenartovem v mesečniku „Piščalka“. Ker se nam pa zdi, da bo prevod izhajal še precej časa in bi bilo škoda, ako bi zaradi tega zanimanje pojemale, hočemo na tem mestu povedati kratko vsebino, da bodo čitatelji lažje spoznali situacijo. Snov je vzeta iz življenja bukovinskega kmeta — tam je pisateljica doma — ter pripoveduje eno izmed tragedij, ki se jih vedno toliko zgodi na tej naši ljubi zemlji, ki je dobrotljiva, pa tudi neusmiljena, večno se spominjajoča in vendar v marsičem vedno enaka. Stari Ivonika in njegova žena sta si v potu svojega obraza priborila košček zemlje, ki sta z njo zvezana z vsemi nitmi življenja. Na stara leta imata dobro nado, da jima bosta sinova, starejši Mihajlo in mlajši Sava, pomagala pri delu. Mihajlo je v vsem podoben očetu: močan in zvest. Sava pa je čisto ciganske narave, nestanovit in nezanesljiv. Mihajlo mora zapustiti rodno zemljo ter iti v vojake, za kar ima prav malo zmisla in veselja, mlajši brat pa ostane doma in mora delati namesto brata; ob tem se tudi Sava polakomni zemlje in zaradi zemlje umori brata, ki se je vrnil od vojakov in se mislil oženiti z ljubljeno nevesto. Stari Ivonika, ki je srčno ljubil Mihajla, odpušča tudi bratomorivcu in zakoplje globoko v svoje prsi to strašno tajnost. Pred smrtjo zapusti delež umorjenega sina-vnučku, sinu izbrane Mihajlove neveste, v njem vidi boljšo bodočnost, njegova poslednja želja je, da dajo vnučka „študirat“, da ga ne bo strašna oblast zemlje tiščala v svojih krempljih. — Dušeslovni problemi so obdelani v romanu naravno in nepretirano; jasno se pa tudi vidi, kako zna pisateljica opisovati lepoto prirode. Ta roman

je izšel leta 1902. v Lvovu; prej pa je izdala svoje spise v Černovicah, in sicer „Carivna“ 1896, cena 2.40 K. „Priroda“, novela, 1897, 0.60 K; „Nekulturna“, novela, 1897, 0.60 K; „Ljudina“, povest iz ženskega življenja, 1899, 0.80 K; „Zemlja“, 2.40 K. *D.*

HRVAŠKA.

„Zapreke“ so zadnje delo Venčeslava Novaka, pokojnega učitelja glasbe na učiteljskišči v Zagrebu. Rodil se je Novak v Senju, nižjo realko je pohajal v Gospiću, učiteljskišče je izvršil v Zagrebu in bil potem nekaj časa učitelj v Senju. Ker je bil dober glasbenik, ga je poslala vlada na glasbeni konservatorij v Prago. Tam je dovršil z dobrim uspehom vse v to vrsto spadajoče nauke in postal končno profesor glasbe na zagrebškem učiteljskišču.

Ves čas od prvega početka dalje je zavzemal Novak odlično mesto v hrvaški književnosti. Bil je človek velikega talenta in globoke duše, ki je bila na čuvstvih vsa bogata. Njegovo življenje je pa bilo pač življenje jugoslovanskega literata. Plača majhna, obitelj velika, lastna bolehnost — vse to dela pač dōbo dolgočasno in neprijetno.

„Zapreke“ so lepo in veliko delo, ki so lahko nanje Hrvatje ponosni. Glavna oseba povesti je Viktor Jerković, mlad fant, ki se pripravlja za duhovski stan. A dogodi se in-termezzo. Sredi šum, kjer se mudi na počitkih ob času povesti na posestvu svojega očeta, veletržca z lesom, se ponesreči naenkrat mladi oskrbnik Oskar. Ponesrečenca obiše mati in z njo pride tudi lepa in dobra hči, preporandka Elvira. Rodi se ljubezen in z njo zapreke, ki prepredejo povest kakor pajčevina drevesne veje. Viktorjeva želja je poroka z Elviro, njegove matere zopet, da postane duhovnik. Boj je velik in mati zmaga. A ob kritičnem času, baš na novo mašo umrje. Zbudé se misli, vse tisto davno življenje srca, ampak je prepozno. Potem se ponavljajo še čestokrat težki duševni boji, a Viktor prihaja iz njih kot zmagavec in jih konča naposled s pismom, po katerem odhaja Elvira v Ameriko. Velika ženska je Elvira, za svoja leta in svoj čas duševno skoro prevelika. Njeno življenje je žalostno v vsakem oziru. Kot dovršena učiteljica ne more najti v domovini službe, kot čuteče dekle ne doseže tistega, česar je želelo dobro srce. Tako se poslovijo od vsega in se podajo na dolgo pot v tujino.

V to glavno ogrodje je vpletenih polno postranskih oseb, ki delajo povest silno obširno. Pri tem trpi motivacija, ki je ponekod vsled prevelike obširnosti slaba. Viktor in Elvira vzbujata v početku neprijetno pozornost. Preveč sta pa mlada za svoje resne napore, za sodbo in za moško vladanje sebe samega. In tudi „posebna darovitost“ hrvaškega naroda je ponekod odveč. Pisatelja naj opravičuje pri tem ljubezen do domovine.

Od postranskih stvari je zelo uspelo opisovanje šumskih delavcev Jerkovičevih. Noč in dan delajo ti trpini, pa ne morejo prislужiti toliko, da bi dostojno preživeli sebe in obitelj. Otopé nekako, zažgó celo šumo in ne pomislijo, da škodujejo s tem tudi sami sebi. Z veliko plastiko je opisan požar velikega gozda.

V povesti nastopata dva župnika — Hrastina in Latković, ki tvorita medsebojno velik kontrast. Hrastina je dober človek, ampak mu je prva lastna skrb. Latković pa dela tudi za narod. Uvedel je v cerkev glagolico in trudi se na vso moč, da dvigne narod materialno in intelektualno. Zato žanje na mnogih straneh nehvaležnost.

V povesti nastopa selska in malomeška inteligenca, ki nosi pač vse znane in že mnogo-krat opisane znake. Povest je gladko pisana in dela veliko čast hrvaški literaturi.

Miroslav Hirc: **Na bezpuću.** Odbrane lirske pjesme 1898—1905. Tisak Dioničke tiskare. 1906. Vlastitom nakladom. 80. Str. 40. Cena 1 K. — Na našem književnem trgu Hirc do zdaj še ni bil znan; nastopil je prvič s tremi lirskimi pesmimi, ki jih je odbral iz raznih listov od zadnjih sedmih let. Ne poznamo ga sicer, a če sodimo po tem njegovem delu, je to učenec starejše šole, ki je pa dal svojim pesmim ne popolnoma po pravici modern naslov. Od starih se je naučil najslabšega: deklamacije. Še vedno zažiga dišeče kadilo „pred oltarom nadahnuća, (kjer) kleče sveti ideali“ in si zelo ugaja pri tem opraviilu; tudi milijone grešnikov je izkušal dvigniti „k slavlolu (!) božjih ideala“ in nam je to potem povedal. To je lepo, a se za sedanjí čas sliši prestaro in prenaivno. Zbirka se začanja seveda z dolgo deklamacijo, kako pesnik ne more molčati, kakor ne more molčati lepa ptica škrjanec; naravno je, da se končuje knjiga z dvema deklamacijama na vilo pesništva, v katerih se tudi razloži, da je pesem pesniku edini lek v tem žalostnem življenju. — A Hirc ne deklamira samo, ampak se včasí krepko otrese vsakega tujega vpliva in takrat

se vzbudi pesnik v njem. Tuintam zazveni pesem, odkritosrčno občutena in dobro ubrana, da je mora biti človek vesel (tako najlepša v zbirki „S Bogom!“). Sploh se opaža pri Hircu, da se mešata v njem dva svetova: včasih vstaja v njem patetični deklamator, zdajpazdaj pa se vzbudi v njem pravi lirik in pesnik; a tudi moderna ni ostala popolnoma brez vpliva nanj. Toda kakor bi bilo bolje zanj, da ne kopira šablonskega navdahnjenja starih, tako bi bilo morda tudi pametneje, da se ni naučil od moderne takih verzov: „Život drugo nam ne daje nego malo zagrljaja!“ Kadar je samostojen in kratek, ne gostobeseden, je najboljši. Včasí se pogloblja v neznatne malenkosti lastnega življenja — manira mladih — in takrat je dolgočasen („Kriza“). Ko bi ne bili prepričani, da je vsako poučevanje v tem oziru smešno in brezuspešno, bi dejali: Manj šablonskih gest in več odkritosrčne poezije!

C.

BOLGARSKA.

Strahil hajduk. Drama v enem dejanju od Petka Todorova. — Todorov je zraven Penča Plavejkova edini mladi bolgarski talent, ki piše na originalen, modern način in je prepojen z narodnim duhom. Njegove idile so polne toplih čuvstev, okusa in romantične poezije. On slika idilični in poetični bolgarski svet, mlade pastirje, nesrečne godce, vjete hajduke i. t. d. Tak je on v svojih idilah, ki so polne poezije, a tudi tistega „slovanskega duha“, ki veje iz ukrainskega sveta Marka Vovčaka. Tak je pa tudi v dramah „Zidarji“, „Samodiva“ in „Hajduk Strahil“. V zadnji je ena sama situacija. Njena kratka vsebina je tole: Hajduk Strahil je vjet. Slučajno se snide z Milkano, katero je nekda ljubil, a ga je ona zapustila in vzela drugega. Toda ona ostane vdova in oba se spominjata prejšnjih dni — „on v verigah, ona v črni ruti“ — in to je cela situacija. Drama je polna nežnih motivov, jasnih slik, finih aluzij, krepkih primer, poetičnih poent, vse pa zveni v popolnoma narodnem duhu, polnem otožnosti in skromne žalosti. Ta enostavna situacija seveda ni prav nič dramatična in ni mogla imeti velikega glediškega efekta. Dramo so prvič igrali na belograjskem odru in čuditi se moramo, kako so jo mogli predstavljati kljub velikanskim težkočam v inscenaciji in dekoraciji, ki jih zahteva pisatelj. Vrhu tega je dolgočasno poslušati dialog dveh oseb, ki igrata — za kulisami.

